

RAADSVOORSTEL

ONDERWERP

Programmabegroting 2024

BESLISPUNTEN

1. De programmabegroting 2024 vast te stellen.
2. De raad voor te stellen om een (nieuwe) reserve personeel en een (nieuwe) reserve grote projecten te vormen;
3. De raad voor te stellen het positieve saldo van € 43.647 te storten in de Algemene risico Reserve.

INLEIDING

Hierbij biedt het college de programmabegroting 2024 ter vaststelling aan de raad aan. In deze programmabegroting is ook de meerjarenraming 2025-2027 opgenomen en de investeringslijsten 2024-2027. In de begroting 2024 is de Kadernota 2024 verwerkt.

Om u extra te faciliteren hebben wij de inleiding in dit advies opgenomen. Deze inleiding kunt u min of meer beschouwen als uittreksel van de begroting.

Voor u ligt de programmabegroting 2024 die, zoals bedoeld, gebaseerd is op de kadernota 2024 – waarin ons collegeprogramma is doorvertaald - en de bijgestelde inzichten vanuit de bestuursrapportage 2023. De begroting is opgesteld in een tijd waarin de onzekerheden over de langjarige gemeentefinanciën enorm zijn. Het college houdt de lijn van het collegeprogramma vast om de uitdaging aan te gaan en geen voorzieningen af te breken.

Deze begroting heeft een positief saldo van € 43.647. Ook het jaar 2025 sluit positief, de jaren daarna niet. Dit sluit aan bij de oproep van de VNG (ledenbrief VNG 14 juli) om geen sluitende begroting aan te bieden. Het financieel meerjarenbeleid ligt ook in lijn met de gekozen koers in het coalitieakkoord en collegeprogramma. Het voordelig saldo (2024) van deze begroting komt voornamelijk tot stand door een lagere dotatie aan de behoedzaamheidsreserve. De behoedzaamheidsreserves is bij de begroting 2023 tot stand gekomen en is gevormd om de tijdelijke hoge Algemene Uitkering goed te bestemmen en te anticiperen op de lagere uitkering vanaf 2026. Omdat Twenterand een goed weerstandsvermogen heeft, is het acceptabel de dotatie aan de behoedzaamheidsreserve in 2024 te verlagen van € 2.500.000 naar € 1.750.000.

Landelijke ontwikkelingen

Zoals eerder benoemd is deze begroting tot stand gekomen in een tijd met veel onzekerheden over de langjarige gemeentefinanciën Landelijk is hier veel aandacht aan besteed. BMC heeft in opdracht van de taskforce Taken en Middelen Gemeenten (onder leiding van Rinnooy Kan) een onderzoek uitgevoerd naar de balans tussen taken en middelen bij gemeenten. De conclusie van dit onderzoek is dat het verhogen van gemeentelijke belastingen niet de oplossing voor de tekorten kan zijn. Ook heeft men onderzocht wat de effecten zijn indien gemeenten de bezuinigingen laten landen in de medebewindstaken. Uitkomst van dat onderzoek geeft aan dat de risico's bij onvoldoende gemeentelijke middelen voornamelijk op de volgende terreinen liggen:

- dreiging van vertraging voor het bouwen van woningen en het behalen van de doelstellingen van het Klimaatakkoord;
- afname van de inzet op preventie in het sociaal domein en zullen de wachtlijsten groeien;
- verschraving op gebied van sport, cultuur (vrije beleidsruimte);

Daarbij geldt ook dat achteruitgang bij het ene domein in de praktijk doorwerkt naar een ander domein. Dit vanwege de onderlinge verwevenheid en het verdwijnen van een integrale benadering en meekoppelkansen. Gezien het controversieel verklaren van het dossier gemeentefinanciën

verwachten wij op korte termijn geen duidelijkheid over toekomstige gemeentefinanciën. Uiteraard blijven wij de financiële ontwikkelingen op de voet volgen.

Koers

Deze begroting kent dezelfde koers als de vastgestelde kadernota, inclusief de aangenomen moties en amendementen. Het toekomstbeeld blijft "Mensen verblijven graag in Twenterand door de goede voorzieningen. Ook komen mensen er graag als toerist of om zich er met hun bedrijf te vestigen. Er is een bloeiende detailhandel, elke kern heeft een eigen karakter en ontwikkelt haar eigen kracht. Er is bedrijvigheid en een sterke agrarische sector waarin ondernemersgeest en duurzaamheid op maat zijn gecombineerd."

Dit heeft zich als volgt vertaald in (de kadernota en) deze begroting;

Economische groei is de basis. We willen aantrekkelijk zijn voor een gezonde mix van bedrijven en een diverse beroepsbevolking.

Waar hard gewerkt wordt, moet ook ruimte zijn voor ontspanning. Op cultureel gebied is de ontwikkeling van een creatieve broedplaats een in het oogspringende ontwikkeling.

Ruimtelijke groei door onder andere meer woningen te bouwen. Er wordt een toekomstgerichte visie voor het landelijk gebied van Twenterand ontwikkeld.

Sociaal domein, er zijn vernieuwde kaders van toepassing, enerzijds vanuit het gekozen scenario "economisch sterk met een sociaal kloppend hart", anderzijds vanuit de nieuwe integrale beleidsnota (IBN). We willen inzetten op normalisatie, einde aan claimedrag en samenwerking.

Naast deze koers moet ook rekening gehouden worden met complexe en omvangrijke opgaven waar gemeenten voor staan.

Ten opzichte van de kadernota is de begroting bijgesteld op basis van de inzichten van de bestuursrapportage. Deze onderwerpen worden toegelicht in de financiële tabel.

Programma's

De begroting wordt overeenkomstig het coalitieakkoord in drie programma's uitgewerkt. Voor de inhoudelijke ontwikkelingen en perspectieven verwijzen wij u naar de diverse inleidingen van deze programma's.

Financieel overzicht: verklaring verschil uitgangspuntennotitie en begroting

Zoals gezegd: deze begroting is gebaseerd op de kadernota 2024. Uiteraard zijn ook de structurele effecten uit de bestuursrapportage 2023 meegenomen in deze begroting. Het saldo van de Kadernota 2024 is het vertrekpunt voor het financieel overzicht. De financiële consequenties vanuit de Kadernota kunt u weervinden in de tabel "verwerkte besluiten uit de Kadernota 2024". Deze worden niet herhaald in onderstaande tabel.

Verklaring verschil Kadernota naar Begroting

BEGROTING 2024

	2024	2025	2026	2027
Saldo Kadernota 2024	9.213 v	847.415 v	-2.479.703 n	-4.235.314 n
Financiële afwijkingen:				
Afwijking op inflatie die in kadernota is meegenomen	-85.000 n	-82.000 n	-91.000 n	395.000 v
Toegerekende lasten	300.000 v	340.000 v	350.000 v	350.000 v
Voordeel door hogere toerekening aan grondexploitaties				
Scheidingspunt. Correctie, dubbel geraamd (structureel opgenomen n.a.v. berap 2022 en ook in kadernota opgenomen)	55.000 v	55.000 v	55.000 v	55.000 v
Kostendeekkende producten:				
Betreft m.n. riool doordat meer btw toegerekend is (uit TDFG: over hele investeringsbedrag)	150.000 v	785.000 v	685.000 v	135.000 v
Lagere kapitaallasten	0	-26.000 n	-26.000 n	162.000 v
	420.000 v	1.072.000 v	973.000 v	1.097.000 v
	429.213 v	1.919.415 v	-1.506.703 n	-3.138.314 n
Grote afwijkingen n.a.v. de berap:				
Sociaal:				
Reële tarievenonderzoek : Jeugd 340k en w/mo 750k	-1.090.000 n	-1.134.000 n	-1.179.000 n	-1.226.000 n
Conform de eerste uitkomsten van het onderzoek is er een doorrekening gemaakt wat de structurele meerkosten zijn voor Twenterand.				
Nieuwe aanbesteding doelgroepenvervoer:	75.000 v	229.000 v	238.000 v	249.000 v
Voordeel op OMD-vervoer (voordeel jeugd = 125k en voordeel w/mo = 175k). Nadeel op het leerlingenvervoer = 225k.				
Volume afname van de gemeentepolis (zorgverzekering)	60.000 v	62.000 v	65.000 v	67.500 v
Kosten zijn lager, derhalve bijstelling begroting				
Afarming PGB ivm onderuitputting en mindere volumes.	155.000 v	161.000 v	168.000 v	174.000 v
(voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar de doelenboom Maatschappelijke ondersteuning waarin de financiële ontwikkelingen van Sociaal domein zijn verwoord)	-800.000 n	-682.000 n	-708.000 n	-735.500 n
Financiële:				
Hogere inflatie op groenonderhoud openbaar groen	n	-46.000 n	-47.000 n	-48.000 n
Stijging kosten zijn marktoonform en zit met name in hogere brandstof- en loonkosten.				-49.000 n
Economie en vrijetijdswedding:				
Hogere inflatie op groenonderhoud sportparken	-35.000 n	-35.000 n	-36.000 n	-37.000 n
Stijging kosten zijn marktoonform en zit met name in hogere brandstof- en loonkosten.				
Hogere energiekosten	-22.000 n	-22.000 n	-23.000 n	-23.000 n
Betreft m.n. verbruik van sporthallen				
	-57.000 n	-57.000 n	-59.000 n	-60.000 n
Bedrijfsvoering:				
Nadeel/Voordeel op Algemene Uitkering (conform	-43.000 n	16.000 v	175.000 v	-102.000 n
Hogere bijdrage GBTwente a.g.v. loon- en prijsstijging	-25.000 n	-26.000 n	-27.000 n	-27.000 n
Kosten pensioenen 'oud' wethouders	-20.000 n	-21.000 n	-22.000 n	-23.000 n
Raming bijgesteld nav werkelijke kosten.				
	-88.000 n	-31.000 n	126.000 v	-152.000 n
Nieuwe voorstellen:				
Uitbreiding griffie 0,22 fte	-14.000 n	-15.000	-15.000	-16.000
In de werkgeverscommissie is besloten tot uitbreiding met 8 uur op de griffie.				
Coördinator bibob 1 fte	-110.000 n	-115.000	-119.000	-124.000
Lagere dotatie behoudszaamheidsreserve	750.000 v	0	0	0
Dotatie is geraamd op 12,5 mln. gedurende 3 jaar (2023-				
	626.000 v	-130.000 n	-134.000 n	-140.000 n
Diverse wijzigingen	-20.566 n	-141.372 n	-148.171 n	-9.647 n
Saldo meerjarenbegroting 2024	43.647 v	831.043 v	-2.477.874 n	-4.284.461 n

Voor het volledige overzicht wordt onderstaand nog even kort de aangenomen moties en amendementen van de kadernota 2024 herhaald. Dit zijn de moties/ amendement met een direct financieel effect in 2024, dat verwerkt is in deze begroting:

- Amendement Actualiseren en uitvoering geven aan de economische visie. Een update volstaat.
- Budget opleiden en trainen van inwoners in gebruik van AED voor reanimatie
- Aanstelling van een centrummanager voor het Brinkdorp Den Ham, mogelijk in samenwerking met Gastvrij Twenterand (wordt nog uitgewerkt)
- Aanstellen fondsenwerver en ondersteuner
- Uitbreiding leerplicht (/ leerlingenvervoer)
- Investeringsbudget marketing Engbertsdijksevenen.

Investeren

Ondanks de financieel zorgelijke situatie van onze gemeente is toch ruimte vrijgemaakt (middels kadernota en deze begroting) voor investeringen in de samenleving. Namelijk:

- Programmaplan wonen
- Subsidieprogramma Leader
- Vervanging kunstgrasvelden
- Diverse actualisaties op het gebied van Economie
- Acties inclusiviteit/ toegankelijkheid
- Coördinator Bibob (Wet Bibob; Bibob staat voor bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur)

Risico's

Zoals u weet en wellicht ook zelf ondervindt is de inflatie nog niet onder controle, staat de economie onder druk en blijven de rentepercentages oplopen. Het leven is voor iedereen duurder geworden, maar voor sommige mensen komen deze kostenstijgingen harder aan dan voor anderen. De bestaanszekerheid staat onder druk. Daar komt nog bij dat we met z'n allen te maken hebben met een krappe arbeidsmarkt. Vacatures zijn steeds moeilijker in te vullen. Dit geldt ook voor de ambtelijke organisatie van de gemeente Twenterand.

Er bestaan veel onzekerheden voor onze inwoners, ondernemers, (maatschappelijke) organisaties, maar ook voor ons als gemeente. Over deze en andere risico's leest u meer in de paragraaf weerstandsvermogen. Onze beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 14.384.585 en de risico's vereisen een weerstandsvermogen van € 5.730.000. Dat betekent een dekkingsratio van 2,50 en dat ligt ver boven de norm van 1.

BEOOGD EFFECT

De Programmabegroting 2024 draagt bij aan Bedrijfsvoering, een volledig en betrouwbaar beeld van de gemeentelijke financiële positie en een kwalitatief goede, effectieve en efficiënte ondersteuning en advisering aan bestuur en organisatie.

ARGUMENTEN

1.1 *Tijdige vaststelling van de programmabegroting*

De programmabegroting 2024 dient voor 15 november 2023 door de raad vastgesteld zijn en aan de provincie aangeboden te worden (*GW art. 191.2*).

1.2 *De programmabegroting is een wettelijke verplichting*

In de gemeentewet is vastgelegd dat iedere gemeente jaarlijks een programmabegroting vaststelt voorafgaand aan het jaar dat waarvoor zij dient (*GW art. 191.1*). Uw college bereidt deze begroting voor en de raad ziet erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma en het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen.

Na vaststelling van de programmabegroting 2024 door de raad kan uw college in 2024 beschikken over financiële middelen om de opgedragen taken uit te voeren om daarmee de beoogde doelen te realiseren en aan de financiële verplichtingen te voldoen.

1.3 *Instellen nieuwe reserves is een bevoegdheid van de Raad*

Door uitgestelde besluitvorming over de jaarrekening 2022 is er nog geen formeel besluit genomen over de nieuw te vormen reserves personeel en grote projecten.

1.4 *Bestemming begrotingssaldo*

Gezien de financiële onzekerheid over de komende ravijnjaren wordt, vooruitlopend op de herziene nota reserves en voorzieningen, afgeweken van dit maximum.

KANTTEKENINGEN

1. Dekking bij wijzigingsvoorstellen

Indien de raad voorstellen voor wijziging van deze begroting doet door amendementen en moties aan te nemen welke financiële gevolgen hebben, dan moeten deze amendementen voorzien zijn van dekkingsvoorstellen. Wanneer het gaat om amendementen welke structurele financiële gevolgen hebben dient structurele dekking gevonden te worden. De Algemene Risico Reserve is als dekking geen optie. Onttrekkingen aan reserves worden door de provincie in beginsel niet beschouwd als structureel dekkingsmiddel.

2. Consequenties van wijzigingsvoorstellen

Wanneer bij de raadsbehandeling de beleidsaccenten en middelen in de programmabegroting 2024 wijzigen door aangenomen amendementen en moties kan dat gevolgen hebben voor de inzet van de ambtelijke capaciteit. Dit zal, indien van toepassing, duidelijk worden in de uitwerking van de consequenties van de moties en amendementen welke aan de raad aangeboden wordt na vaststelling van de programmabegroting 2024.

UITVOERING

Met het vaststellen van de programmabegroting 2024 door de raad is uw college geautoriseerd om de uitvoering in 2024 op te pakken. In 2024 wordt bij de bestuursrapportage (Berap) over mogelijke beleidsmatige en/of financiële relevante afwijkingen tussentijds gerapporteerd. Daarnaast heeft ons college de reguliere actieve informatieplicht naar de raad.

FINANCIËN

De financiële toelichting is opgenomen in het onderdeel 'financieel overzicht' van de inleiding van de programmabegroting 2024.

Indien de raad de voorliggende programmabegroting amendeert, verzoeken wij, indien deze amendementen financiële gevolgen hebben, aan te geven in welke richting de financiële oplossing gezocht moet worden. Naast deze spelregel geldt dat structurele uitgaven met structurele middelen gedekt dienen te worden. De Algemene Risico Reserve is in die gevallen als dekking geen optie. Incidentele middelen kunnen met incidenteel geld, zoals reserves, worden opgevangen. Hierbij geldt dat de toezichthouder uitgaven voor een periode van 3 jaar in principe als incidenteel aanmerkt.

COMMUNICATIE

Op 27 september a.s. wordt de programmabegroting 2024 aangeboden aan de gemeenteraad.

De programmabegroting 2024 wordt gepubliceerd via de begrotingsapp van de gemeente

Twenterand: <https://twenterand.begrotingsapp.nl/>

Naast dat een persbericht wordt gepubliceerd, wordt een 'Begroting in één-oogopslag' uitgegeven.

Hierin wordt op overzichtelijke wijze de informatie over de gemeentelijke uitgaven en inkomsten weergegeven.

Burgemeester en wethouders van Twenterand
de secretaris,

de burgemeester,

P.F.G. Rossen

Mr. J.C.F. Broekhuizen